

Ирон æвзаг æмæ литературайы бæрæгбон.

Бацатгæ кодта:

ирон æвзаджы хъомылгæнæг

Плиты Альбина

Алагир 2021

(Хъуысы ирон мелоди, сывæллæттæ æрбацыдысты агъуыстмæ).

Хъомылгæнæг: Æгас цауыт сывæллæттæ! Фæрнæй дзаг ут нæ зынаргъ уазджытæ æмæ уыл рæсугъд бæрæгбæттæ цауæд! 15 майы Ирыстон бæрæг кæны ирон æвзаг æмæ литературайы бон. Ацы бон у иумæйаг бæрæгбон. 15 май у Къостайы чиныг «Ирон фæндыры» райгуырæн бон. Ирон фæндыры мыхуыры рацыды бон ирон адæмæн сси ирон фарны, æвзаджы, литературайы бæрæгбон. Алы адæймагæн дæр æрдзæй лæвæрд вæййы иу æвзаг, кæцы хуыйны, мадæлон æвзаг. Нæ рагфыдæлтæ нæм мингай азты сæрты рæсугъдæй цы æвзаг æрхæццæ кодтой, уый хъуамæ кæстæртæ дæр дарддæр царды рæсугъдæй хæссой, сæрыстыр дзы уой, æмæ цæстыгагуыйау хъахъхъæной нæ рæсугъд æгъдæуттæ æмæ традицитæ.

Æмдзæвгæ «Мадæлон æвзаг» бакæсдзæн Баскаты Арланда.

Сызгъæрин фест, нæ мадæлон æвзаг.

Ирон æвзг- ныййарæг мадау адджын

Фæлæ йын мах нæхæдæг систæм знаг

Ирон лæгæн дзырд нал у кадджын.

Цы ныл æрцыд? Ыскодтой ныл кæлæн?

Ирон уæвын куы нал хæссæм нæ сæрмæ

Ирон æвзагæн нæй уæддæр мæлæн

Нæ Иры хæхтæ, райхъал ут нæ хъæрмæ.

Ирон æвзаджы бон, ацы бон цыма Ирыстоны йæ ирон цæсгом тынг дæр разыны, йæ ирон зæрдæ парахатдæрæй раргом вæййы, ахæм æнкъарæнтæ сæвзæры адæймагмæ. Ирон адæммæ бирæ кадджын бæрæгбæттæ ис. Алы бæрæгбонмæ дæр нæхи фæцæттæ кæнæм зæрдиагæй, фæлæ нын Ирон æвзаджы бон хъуамæ суа нæ кадджын дæр бæрæгбæттæй иу.

Æмдзæвгæ « Ирон æвзаг» бакæсдзæн Хъесаты Дзерасса.

Ирон æвзаг- хæзнадон
Рæсугъд æмæ хъæздыг
Ирон æвзаг, мæ уарзон
Цæуыл калыс цæссыг?
- Мæн ферох кодтой адæм
Мæ иувæрсты цæуынц.
Сæ цæсты нал дæн кадджын
Былысчъил мыл кæнынц.
Мæ уд дын зæд куы фестид
Дæ нывонд уа мæ сæр!
Дæ сызгъæринтæ, де взист
Куы скаликкой цæхæр!

Хъомылгæнæг. Нæ мадæлон æвзаг цæмай бахъахъхъæнаем уый бирæ аразгæ у бинонтæй. Бинонтæ цы æвзагыл дзурой сывæллонмæ, сывæллон дæр уыцы æвзагыл дзуры.

Бакæсæм ма нæ гыццыл равдыстмæ «Афтек агурын».

Хъомылгæнæг: Зæронд ус рацæуы йæ къухы гæххæты гæбаз, касы йæм æмæ цыдæр агуры.

Зæронд ус: - Мæ хадзарыл! Кæм æй агурон? Стæй цы æлхæнын, уый дæр куынае зонын. Уæдæ æнæахуырайæ æвзæрдæр исты ис? Цы зæгъон мæ рæстагæн. Уæртæ уыцы лæппуйы куы афæрсин. Хорз лæппу! Дæ бон хорз!

(Лæппу нæ хъусы, йæ хъусты къæрмаджытæ, йæ къухы та телефон, афтæмай йæхинымæр кафы йæ уæхсджытæй).

Зæронд ус: - Дæумæ дзурын лæппу! (æвнаны йæм)- Нæ ма хъусыс? Æви ирон нæ дæ?

Лæппу: (исы йæ къæрмаджытæ) – Что, бабуля! Я ирон нæ жонис (фæстæмæ сæ бакодта йæ къæрмаджытæ).

Зæронд ус: (гæххæт æм дары)- Мæ фырты фырт рынчын у, æмæ хостæм рацыдтæн горæтмæ. Æркæсма ацы гæххæтмæ æмæ мын афтек дæр ацамон.

Лæппу: - Бабуля! Я же сказал: Нæ жони ирон

Зæронд ус: -афтек мын уæддæр ацамон.

Лæппу: - Афтек-мафтек, я не понимаю (иннардæм азылд æмæ та кафы).

Зæронд ус: -Ай цавæр лæппу дæ? Зæронд адæймаг дæ сæрма нæ хæссыс æви?

(сæ ныхасмæ лæппуйы мад рауад).

Мад: - цы дæ хъæуы, мæнæ ус?

Зæронд ус: -О-о! Мæнæ ма ирон ныхас фехъуыстон. Мæнæ ацы лæппу дæ лæппу у?

Мад: - Ман у, ман, а что из этого?

Зæронд ус: - Иу ныхасæн мын дзуапп нæ ратта, æвæцæгæн иронау æцæг не мбары, æви ма хынджылаг кæны?

Мад: - Махæн Вовочка по-осетински нæ понимать кæны. Притом хæдзары все дзурæм по-русски.

Зæронд ус: Ау! Æмæ худинаг нау? Ахам хæрзконд ирон лæппу, æмæ йæ сæрма иронау дзурын нæ хæссы.

Мад: -Æмæ ирон та кæм хъæуы? Где это надо? Мæнæн Вовчик Маскубийы ахуыр кандзæн.

Зæронд ус: Мæскуы бæргæ хорз у, фæлæ йæхи æвзаг та. Йæ мадæлон æвзаг хъуамæ ма зона?

Мад: Оф! Цы кадджын дæм кæсы ирон æвзаг. Цы нын ныууагътой хорзæй нæ предкæтæ?

Зæронд ус: (зæхх æрхоста лæдзæгæй). Куыд цы? Æгъдæуттæ æмæ рæсугъд æвзаг! Дæ фыртæн дæр ды сынад кодтай ирон æвзаг æмæ кæцон у уый бæрæг нал ис!

Мад: - Мæнæ хорз ус, цы дæ хъæуы махæй? Нал нæ ныууадздынæ абон. Надоела уже! Цы æххуыс дæ хъæуы? Кæннод мне уже домой пора.

Зæронд ус: - Дæуæй мæ ницы уал хъæуы! Ирон æвзаджы фæхъау фæу!

Мад: Не понела!!! Пошли Вовчик! Ацы деревенщина нæ цалынмæ нæ фæнадта, уæдмæ. (лæшпуйы къухыл ахæцыд æмæ фæцауынц).

(Зæронд ус сæ фæстæ кæсгæ баззад, йæ сæр батылдта сагъæс хуызæй, стæй уый дæр ацыд).

Хъомылгæнæг: - Алцыдæр махæн нæхицæй аразгæ у. Нæ мадæлон æвзаг нæ ирон царды бындур у. Æнæ мадæлон æвзаг нæ цард къахыр у, нæ уд та тутт. Цал æвзаджы дам зоныс, уал адæймаджы да. Уый раст у, Мадæлон æвзаг у æппæты сæр. Уый у нæ цинты гуырæн нæ амæндты райдайæн.

Сывæллæттæ, ныр та сыстут æмæ ахъазæм «Куырм арс»-æй.

Аккæ-дыккæ дывалыккæ

Зæлгæ-зæгæ – зæлингуырцгæ

Тыхсы быны – куырæтджынтæ

Ас, бас, цыкк!

(хъаст 2-3 хатты).

Бæндæнæй хъаст.

Хъомылгæнаг. Æмдзæвгæ «Ирон æвзаг» бакæсдзæн Гогаты Альбина

Ирон æвзаг, мæ цæсты рухс
Нæртон æвзаг, дæуæй дæн буц
Æз райгуырдтæн дæ зæрдæйæ
Хæсыс мын фарн, ныфс дæтгæйæ.

Ирон æвзаг, нæ царды хос
Нæ цæугæ Терк, нæ лæугæ хох.

Фыдæлты взаг, Къостайы взаг

Ирон лæджы зæрдæйы таг.

Ирон æвзаг, нæ цинты цин

Ирыстонæн йæ хурзæрин

Ирон æвзаг - нæ ис, нæ бон

Уæд арфæйаг дæ бæрæгбон!

Хъомылгæнаг: Сывæллæттæ, ныр та ма базонут ацы уыци-уыцитæ.

Нæдæр гал у, нæдæр-бæх, афтæмæй фæйлауы зæхх. Къахы зæхх, тауы мæнау
(трактор).

Миты бын ракалы, уалдзæгыл сæмбæлы фыццаг (малусæг).

Мит кæд фесты иууыл дон? (уалдзæджы).

Сты дыгууæ æфсымæры, фæлæ кæрæдзийы нæ уынынц.(цæстытæ).

У йæ цыд бæгуы лæгау,

Аджын зæрдæйæн – мыдау

Рагты хистартæн æгъдау,

Сомы дзы кæны ныййарæг,

Хоны йæ йæ дзæцц, йæ дарæг.

Нæу богъдаби, нæу æрраби

Уый нæ хурты хур у (Саби).

Тынг хорз сабитæ! Уæдæ æмбисæндтæ дæр куыннæ зондзыстут?

1. Нæ иудзинады нæ хъару. (Альберт Р).
2. Нæ иумæйаг зæхх, нæ сой у (Зарина М).
3. Не взаг- нæ хæзна(Геор).
4. Мадæлон æвзаг- мады ад кæны (Г. Альбина).
5. Фыццаг ахъуыды кæн,стæй зæгъ (Бекоев Артур).

Хъомылгæнæг: Нæ зынаргъ уазджытæ, ныр та сывæллæттæ азардзысты бæрæгбоны зарæг.

Хъаст: «Бирæгъ æмæ хъазтæ»

Хъомылгæнæг: Сывæллæттæ, нæ бæрæгбон кæронмæ æрхæццæ. Мæ зæрдæ уын зæгъы, рæсугъд цæмæй уат, æнæниз,уæ ныййарджыты фæндиаг. Нæ уазджытæн хорзбон зæгъут. Нæ иннæ фембæлдмæ.

